

»Man tänker väldigt lite på
hur de som tillverkat tröjan
lever. Man skulle ju vilja att
de har det bra.«
/ Berkant

VAD kostar DIN tröja?

En tidning
om det verkliga priset
för det du äter, dina kläder,
din mobil och dina resor -
och om företags ansvar för
männsliga rättigheter.

Lärrarhandledning

SWED
WATCH

Innehåll

1) Lärarhandledning

2) Pedagogiska övningar enligt tematiska ämnen

- Känner du igen dig? _ 5
- Utveckling trots allt _ 6
- Vad är ett värdigt liv? _ 9
- Vad skulle du göra? _ 10
- Fotavtryck _ 12

- MobilABs ledning _ 13
- Var ligger ansvaret? _ 16

- Företagens hållbarhetsarbete _ 17
- MatRätt _ 19
- Från fabrik till tallrik _ 22
- Ha kakan och äta den _ 24

- Ska ni åka? _ 28

Författare: Johanna Lund Rockliffe och Mathias Demetriades

Lärarhandledning

Skolans styrdokument visar tydligt att innehållet i Swedwatches rapporter är relevanta för gymnasieskolan. »Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla.« (Gy 11)

Rapporterna berör textilindustrin i Bangladesh, kycklingindustrin i Thailand, mineralutvinning i Demokratiska Republiken Kongo, turistindustrin i Förenade Arabemiraten och produktion av palmolja i Indonesien. De rapporter som materialet relaterar till är:

1. 44 barn – med föräldrar i textilindustrin drömmer om ett bättre liv (2014)
2. Trapped in the kitchen of the world – The situation for migrant workers in Thailand's poultry industry (2015)
3. Far from reality – How the EU falls short in preventing the illicit trade of conflict minerals (2015)
4. Shattered dreams – Migrant workers and rights violations in the Dubai tourism sector (2015)
5. Power of the voice – Perspectives from workers and buyers on social dialogue within the Bangladeshi garment sector (2018)
6. Silent approval – The role of banks linked to the crisis faced by Borneo's indigenous peoples and their forests (2017)

Övningarna i materialet syftar till att ge gymnasieelever:

- Fördjupad förståelse för företags påverkan på mänskliga rättigheter och miljö i globala leverantörsled.
- Fördjupad förståelse för företags ansvar att respektera mänskliga rättigheter utifrån befintliga standarder och riktlinjer.
- Idéer kring vad elever kan göra för att påverka en hållbar utveckling i positiv riktning.

I flera ämnen i kursplanerna på gymnasiet finns stöd för att arbeta med mänskliga rättigheter ur olika perspektiv, särskilt för lärare som undervisar i Samhällskunskap 1–3, Svenska 1–3 samt Retorik och Skrivande, Geografi 1–2, Religionskunskap 1–2, Naturkunskap 1b-2, Företagsekonomi 1 och specialisering. Materialet kan också ingå i valbara kurser som Internationell ekonomi och Internationella relationer. De pedagogiska övningarna är utformade för att kunna användas i ämnesövergripande undervisning och för gymnasiearbetet.

Övningarna tar sin utgångspunkt i rapporter från Swedwatch och varje övning beskrivs utifrån syfte, metod och tid för att du som lärare snabbt ska kunna få en överblick av innehållet. Övningarna är varierande för att möjliggöra olika lärostilar och tidsramar, en del är introducerande och andra mer omfattande.

De Globala målen för hållbar utveckling ger ett tydligt uppdrag att arbeta med globala hållbarhetsfrågor i skolan. För dig som lärare finns ett specifikt uppdrag i de Globala målen, genom delmål 4.7, som handlar om att alla studerande ska få de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Det kan ske genom utbildning kring bland annat hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling. I det här materialet lyfter vi särskilt mål 12; »Hållbar konsumtion och produktion«.

Känner du igen dig?

RAPPORT: 44 barn

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/44barn.pdf

SYFTE: Få kunskap och förståelse om barns situation kopplat till klädindustrin, med exempel från Bangladesh, genom att sätta sig in i barnens tillvaro.

TID: 90 min

METOD: Kreativ uppsatsskrivning och samtal.

Swedwatchs rapport »44 barn« (2014) visar att textilarbetarnas låga löner, osäkra anställningar och svaga position i samhället hotar flera av barnens rättigheter.

1. Läs följande sammanfattning från Swedwatchs rapport »44 barn« för eleverna:

Miljoner barn är tätt länkade till internationella företags produktion i textilfabriker. De 44 barn som ingår i den här rapporten har föräldrar som syr kläder på fabriker till internationella, och framför allt svenska klädföretag. Av 18 svenska företag som ingick i en enkät som Swedwatchs gjorde i samband med rapporten, svarade samtliga att de ser en koppling mellan sin verksamhet och textilarbetarnas barns välmående. Alla företag svarade också att de åtminstone delar ett ansvar för barnens situation. Samtidigt visade rapporten att företagen inte inkluderade arbetstagarnas barn och familjer i sitt ansvarsarbete på ett systematiskt sätt. Det finns ett stort behov av att utveckla metoder inom området – och kartlägga arbetstagarnas hela livssituation. Det går inte att separera arbetsrättsfrågor från andra rättighetsfrågor som rätten till hälsa, bostad, social trygghet och vatten i ett land som Bangladesh. Utmaningarna med att trygga dessa rättigheter hänger samman.

Barnen till dem som syr våra kläder är fattiga. Det är barn som saknar sina föräldrar som jobbar långa dagar och i andra städer, det är barn som mår dåligt,

som önskar att de någon gång kunde få ett äpple att äta, som drömmer om ett bättre liv. Många av dessa barn kommer inte att gå klart skolan. Flera kommer börja jobba innan de fyller 16, och kanske kommer de aldrig att lämna slummen. Om tio år kan det vara dessa barn som arbetar tio-tolv timmar om dagen med att sy våra kläder. Om ingenting händer.

2. Visa Swedwatchs åtta minuter långa film A Lost Revolution, som beskriver textilindustrin i Bangladesh: <https://vimeo.com/41438258>
3. Låt eleverna sedan läsa de inledande texterna fram till sidan 19 (totalt 8 sidor läsning) om barnens situation i klädindustrin i Bangladesh.
4. Be eleverna individuellt skriva en kort text i »jag-form« under 7 minuter genom att ta ett av barnens perspektiv. De kan t ex välja att skriva utifrån Akhi, Nilufa, Fahima eller Rabik.
5. Betona hur viktigt det är att de använder »jag-form«.
6. Eleverna är fria att själva skapa en egen berättelse utifrån berättelserna. De ska börja sin korta uppsats med meningarna:
 - »På jobbet känner jag mig...«
 - »Jag heter och drömmer om att...«
7. Låt eleverna sedan sitta i grupper och läsa upp sina berättelser för varandra.
 - Hur kändes det att skriva i »jag-form« om en annan människa?
 - Hur kan identifikation (att känna igen sig) påverka människor?
 - Vad kan du göra för att förbättra livsvillkoren för människor som producerar de kläder du köper? (Tänk gärna utifrån din egen konsumtion. Vad kostar dina kläder? Hur länge har du ett klädesplagg? Behöver du allt du köper? Vet du hur de som tillverkat dina klädesplagg har det på jobbet? Hur skulle du göra för att påverka ett klädföretag att agera mer etiskt?)

Utveckling trots allt

RAPPORT: Power of the Voice

www.swedwatch.org/publikation/foretagen-bor-gora-mer-bangladeshs-textilarbetare

RAPPORT: 44 barn

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/44barn.pdf

SYFTE: Få kunskap om stora förändringar i Bangladesh genom Gapminder.

TID: 60 min

METOD: Tolkning av Gapminders grafer och reflektion. Använd det digitala verktyget »Dollar street« från Gapminder utforska hur livsvillkor kan se ut

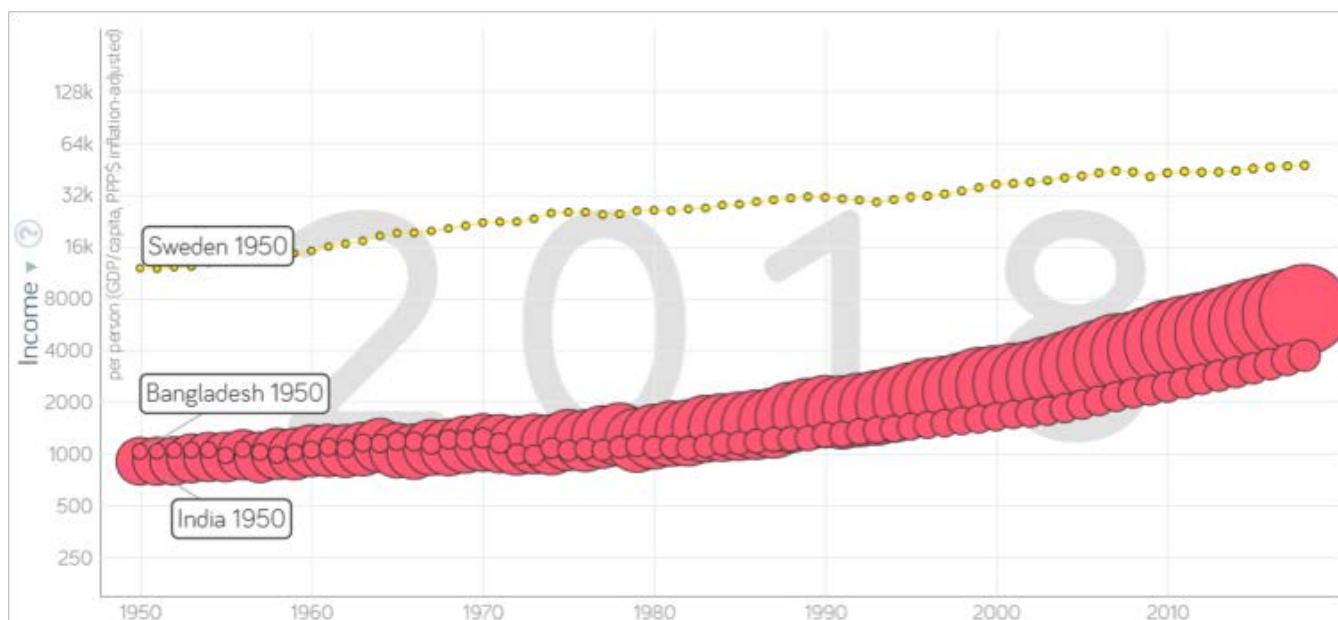
Läs för eleverna:

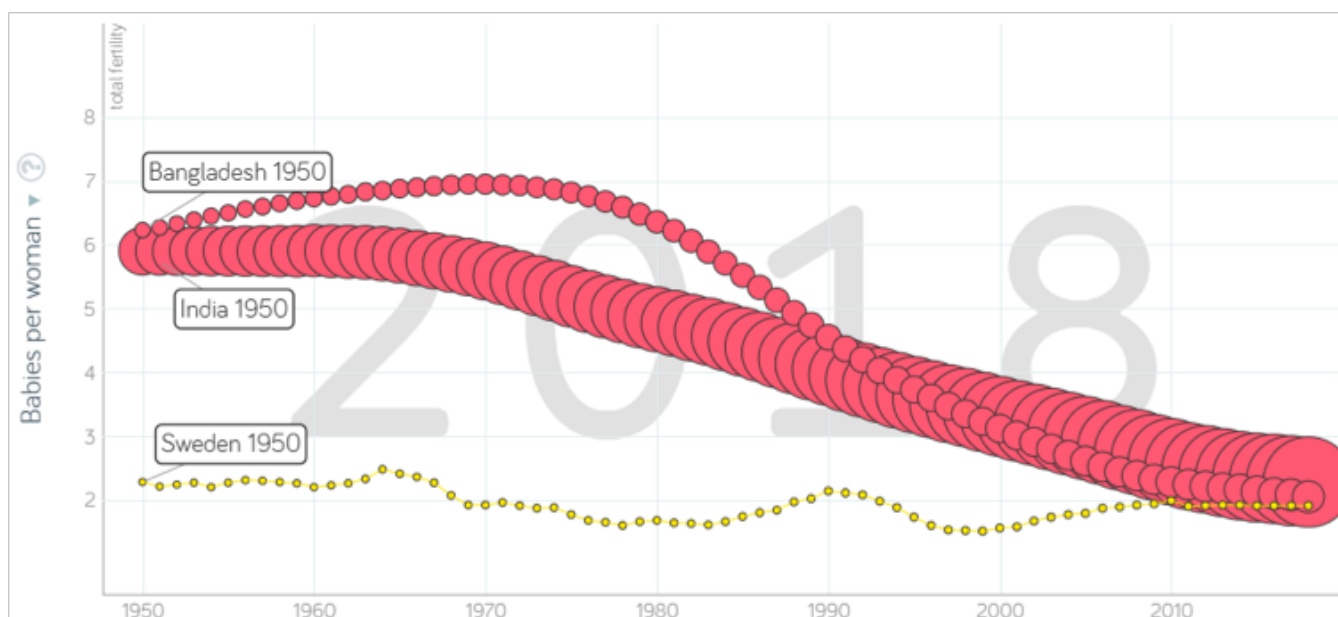
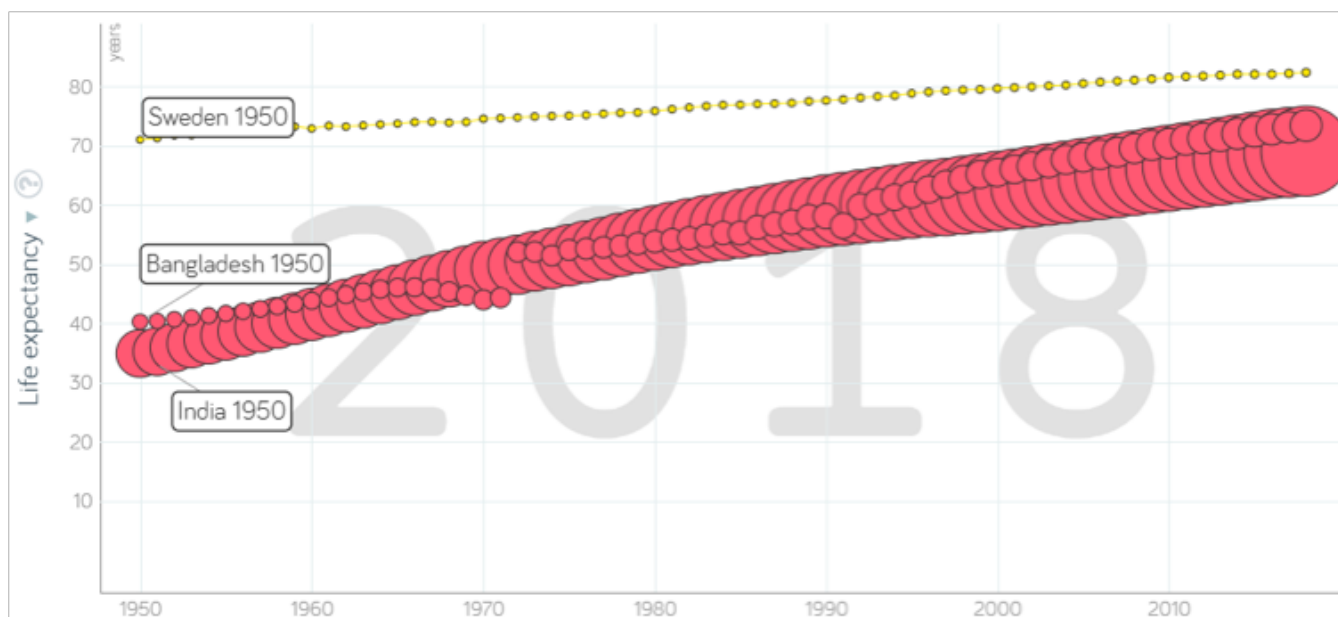
»Det bangladeshiska textilundret startade för drygt 30 år sedan. Efter ett oroligt 1970-tal öppnade landet för privatiseringar och utländska investeringar och tillgången på billig arbetskraft gjorde det fattiga och tätbefolkade landet attrak-

tivt för produktion i den arbetskraftsintensiva textilindustrin. Sedan dess har en formlig explosion skett inom sektorn som idag står för runt 80 procent av landets totala export.» (sid 9, »44 barn«, 2014)

Swedwatches rapporter »Power of the voice« och »44 barn« visar samtidigt att textilarbetarnas låga löner, osäkra anställningar och svaga position i det bangladeshiska samhället hotar flera av barnens rättigheter.

1. Visa eleverna grafer i Gapminder som visar några utvecklingsindikatorer för Bangladesh, Indien och Sverige (eller andra länder för att ge referens till Bangladesh). Exempel på grafer finns nedan.
2. Resonera kring ökningen av inkomst och livslängd i Bangladesh från 1950-2018 samt minskningen i antal barn per kvinna under samma period.
3. Be eleverna besvara följande två frågor skriftligt (max en halv A4):
1950 fick genomsnittskvinnan i Bangladesh minst sex barn. Idag får de ungefär två barn i genomsnitt, dvs precis som i Sverige. Vad innebär det för kvinnor, män och barn att storleken på familjer minskat så mycket? Hur förändrar det människors liv tror du?
4. Avsluta med att tillsammans använda det digitala verktyget: »Dollar street« för att få en bild av hur livsvillkoren ser ut i olika familjer i Bangladesh. Se länk här: www.gapminder.org

Diskussionsfrågor

- Hur ser tillgången till dricksvatten och toaletter ut i hushållen i Bangladesh på »Dollar Street«?
- Vilken sak är det familjerna i Bangladesh på »Dollar Street« värdesätter mest?
- Jämför med din mest värdefulla ägodel, finns det likheter?
- Vad reagerade ni mest på i bilderna från Bangladesh?

Vad är ett värdigt liv?

RAPPORT: 44 barn

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/44barn.pdf

SYFTE: Få kunskap och förståelse om företags ansvar inom klädindustrin i Bangladesh genom att sätta sig in i barnrättsprinciperna (ett ramverk för företags agerande gällande barns rättigheter). Få inblick i Globala målen för hållbar utveckling och särskilt mål 12 om hållbar konsumtion och produktion.

TID: 90 min

METOD: Samtal och skriva

1. Vad är »ett värdigt liv«? Låt eleverna associera fritt och skriv deras tankar på tavlan.
 - Visa barnrättsprinciperna (ett ramverk för företags agerande gällande barns rättigheter). Se uppslag sidan 20-21 i Swedwatchrapporten »44 barn«.
 - Läs sedan tillsammans följande tre berättelser:

»Akhi är 11 år. Hon bor i Dhaka med sin mamma, pappa, mormor och lillasyster i ett rum på tio kvadratmeter. Huset är byggt på vattensjuk mark där avloppsvatten samlas. Utomhustoaletten delas med ytterligare tolv familjer. Akhi har slutat att gå i skolan för att ta hand om sin lillasyster när hennes mamma jobbar. ›Ibland finns det inte någon lunch. Det är jobbigt med min lillasyster när hon inte ätit. Då känner jag mig hjälplös och ledsen.«

»11-åriga Ashiqur och hans lillebror sköter sig själva när föräldrarna jobbar. ›Vem som tar hand om mig?! När jag kommer hem från skolan är det jag som tar hand om min yngre bror.« Ashiqur lagar mat, diskar, städar och badar sin bror när han kommer hem från skolan. Området i slummen i Mirpur där Ashiqur bor är smutsigt och trångt. 20 familjer delar på samma toalett.«

»Shaoag är 6 år. Han bor i ett plåtskjul i ett stort slumområde i Dhaka med sin mamma. Hans pappa bor någon annanstans, en granne hjälper till att ta hand om honom när mamman arbetar på klädfabriken. ›Jag skulle vilja ha en glass och gå på zoo med mina föräldrar men det har jag aldrig sagt till mamma. Eftersom hon inte har råd skulle hon bara bli ledsen.«

2. Visa filmen: »We the people« (3 min) på <https://youtu.be/RpqVmvMCmpo> som introduktion för Globala målen för hållbar utveckling.

Arbeta i par.

- Titta på Globala målen för hållbar utveckling. Se länk här: www.globalamalen.se/om-globala-malen
- Identifiera ett av målen som berör barnen i berättelserna ni just läst.

- Studera mål 12 »Hållbar konsumtion och produktion«. Vilka av delmålen är särskilt relevanta och skulle göra livet bättre för människor inom textilindustrin i Bangladesh? Välj tre delmål och motivera varför de är viktiga. Vad kan företag göra för att bidra till just de delmålen?

Avsluta med en gemensam diskussion där du som lärare sammanställer gruppernas resultat. Prioriterar ni samma frågor i gruppen?

TIPS! Fortsätt gärna med övningen »Från fabrik till tallrik«

Vad skulle du göra?

RAPPORT: 44 barn

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/44barn.pdf

SYFTE: Få kunskap och förståelse om textilarbetarnas svåra familjesituation genom att sätta sig in i tillvaron som förälder och migrantarbetare i textilindustrin.

TID: 60 min

METOD: Dilemma och kreativt skrivande.

LÄRARINSTRUKTIONER:

Swedwatch rapport »44 barn« visar att textilarbetarnas låga löner, osäkra anställningar och svaga position i det bangladeshiska samhället hotar flera av barnens rättigheter.

1. Läs texten nedan högt för dina elever.

»Jag älskar att få vara med min mamma när hon kommer hem för att fira eid! Då lagar hon mat till mig och jag följer med henne överallt hela tiden. Åh, jag saknar min mamma så mycket när hon är borta. Då blir jag väldigt ledsen.«
/ Rabik, 7 år

»När kvinnorna flyttar in från landsbygden för att ta jobb i textilindustrin ställs de oftast förr eller senare inför ett val – att låta barnen leva tillsammans med dem i slummen, eller lämna kvar dem hos släktingar eller grannar hemma i byn. Att lämna kvar barnen hemma i byarna innebär oftast att de får en något bättre levnadsmiljö, men det medför andra problem. Byarna har brist på toaletter och kunskapen om hygien är bristfällig. Barnen vi pratade med, mellan 6 och 13 år gamla, sade att deras telefonsamtal med mammorna handlade om hälsan, maten och skolan.

De kvarlämnade barnen vi träffat i bangladeshiska byar ger uttryck för nedstämdhet, sorg och skuld. De ser ofta sig själva som en börda, både för sina föräldrar och för de släktingar som tar hand om dem. Därför säger flera av dem också att de accepterar att de ibland blir slagna.

Ofta får de kvarlämnade barnen klara sig själva då de som tar hand om dem är upptagna med andra sysslor. Det är inte ovanligt att barnen flyttar runt mellan olika släktingar eller grannar, och därmed saknar ett riktigt hem. En flicka beskrev hur hennes mormor och farmor brukar bråka om att ha henne hos sig bara när pengar skulle skickas hem.

Textilarbetarnas barn träffar vanligtvis sina föräldrar en eller två gånger per år, oftast i samband med högtider som eid i slutet på ramadan. Att ringa är dyrt och barnen är mycket väl medvetna om att det kostar pengar att ringa och drar sig därför för att använda telefonen för att prata med sina föräldrar när de känner sig ledsna eller ensamma.

Flera barn vi intervjuat kände ingen anknytning till sina föräldrar och ville därför inte ens prata i telefon med dem. Andra ville inte prata för det kändes för svårt. För att saknaden blev så stark.

Enligt artikel nio i barnkonventionen har barn rätt att leva med sina föräldrar. En industri som gjort sig helt beroende av en i stor utsträckning migrerande arbetsstyrka bör därför arbeta målinriktat för att minimera de negativa effekterna av verksamheten för de kvarlämnade barnen.«

- 2.** Be eleverna gå in i rollen som Rabiks förälder och fatta beslut om vad de skulle göra:
 - A)** Ta med sin sjuåring till slummen i staden
 - B)** Lämna barnet med släktingar i byn?

- 3.** I rollen som förälder ska eleverna skriva ett facebookinlägg (max en halv A4) som blir viralt i Sverige. Vad vill du säga till svenska klädkonsumenter?
 - A)** »Jag syr dina kläder och jag...«
 - B)** »Nästa gång du köper kläder...«

- 4.** Sätt gärna eleverna i tvärgrupper där de får läsa sina berättelser för varandra.

Fotavtryck

SYFTE: Att introducera globala konsumtionsmönster.

Att väcka intresse och nyfikenhet.

TID: 20 min

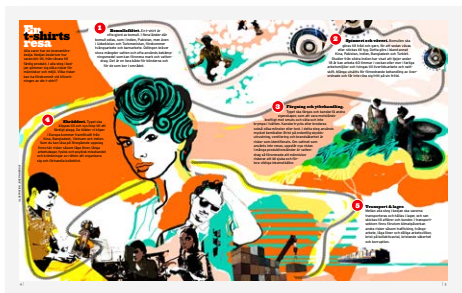
METOD: Introducerande icebreaker.

Inled med att be alla elever lägga en sko i en hög. Tillsammans går ni igenom alla skor för att se var de är producerade. Lista alla länder på tavlan och räkna antalet skor från varje land, skriv även »okänt« som en kategori eftersom det inte alltid står i skor var de är producerade.

Diskutera resultatet:

- Var i världen produceras våra skor?
- Vet ni var länderna ligger?
- Vad vet ni om de som tillverkar skor och hur de har det på jobbet?

TIPS: Gå gärna vidare med övningen »Känner du igen dig?« som berör klädindustrin i Bangladesh.

Fördjupning

Se värdekedjan för t-shirt på sidan 4-5 i tidningen. Gör motsvarande värdekedja för din sko. Identifiera tre risker för mänskliga rättigheter och vad skoföretaget kan göra för att minska riskerna.

Mobil AB:s ledning

RAPPORT: Far from reality

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/80_kongo_enkelsidor-1.pdf

SYFTE: Få kunskap om arbetsförhållanden i gruvindustrin i Demokratiska republiken Kongo och företags ansvar att skydda mänskliga rättigheter.

TID: 60-90 min

METOD: Diskussion, skrivuppgift och dilemmaövning

1. Visa eleverna länkat TED talk om konfliktmineraler (11 min):
www.youtube.com/watch?v=jjVkNxT8Zsg

2. Läs för eleverna:

I juni 2011 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. De grundläggande principerna för företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna uttrycker att:

»Företag ska respektera de mänskliga rättigheterna. Detta innebär att de ska undvika att kränka andras mänskliga rättigheter och bör åtgärda en negativ påverkan på mänskliga rättigheter som de är inblandade i.»

Företag ska även »... försöka förhindra eller begränsa en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna som genom affärsförbindelser står i direkt samband med företagets verksamhet, produkter eller tjänster, även om de inte själva har bidragit till denna negativa påverkan.«

Det innebär att företag måste ta ansvar för hur de påverkar människor oavsett om de direkt orsakar kränkning av mänskliga rättigheter, bidrar till den eller är kopplade till den.

3. Förklara skillnaden mellan »orsaka«, »bidra till« och »kopplad till«:

ORSAKA	BIDRA TILL	KOPPLAD TILL
<i>Exempel:</i> Ditt företag släpper ut kemikalier i en flod och människor blir sjuka.	<i>Exempel:</i> Ditt företag är ett av många som släpper ut kemikalier i vattnet, vilket gör människor sjuka.	<i>Exempel:</i> Ditt företag säljer kemikalieavfallet till ett annat företag som ska ta hand om det på ett ansvarsfullt sätt men som i själva verket släpper ut avfallet och gör människor sjuka.
Om företaget orsakar eller bidrar till kränkning av mänskliga rättigheter ska de åtgärda skadan.		

Här finns länk till hela dokumentet med principerna på svenska och engelska <http://kontakt.amnesty.se/upload/documents/fns-vagledande-principer-for-foretag-och-manskliga-rattigheter.pdf>

4. Dela in klassen i grupper (tre eller fyra i varje grupp). Låt dem ta del av scenariot och frågorna nedan.

Ni är chefer på MobilAB, och ni får en stor bonus om företaget går bra. Företaget köper metaller från en leverantör i Demokratiska republiken Kongo. Det är allmänt känt att arbetsförhållandena i gruvorna är mycket dåliga och att allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter pågår. Fackföreningar är inte tillåtna, diskriminering på grund av etnicitet och barnarbete förekommer.

A) Nu får ni reda på att tre fall av arbetsolyckor på grund av bristande säkerhet har förekommit i en av gruvorna. Vilket är ert ansvar? Har ni orsakat, bidragit till eller är ni kopplade till kränkningarna av mänskliga rättigheter? Resonera.

(Till läraren: Enligt FNs vägledande principer så är företaget kopplat till kränkningar av mänskliga rättigheter.)

B) I en inspektion från förra året framkommer att ni har känt till de dåliga arbetsförhållandena i flera år, men har inte vidtagit några åtgärder. Ni har gjort ett fantastiskt arbete och sålt fler telefoner än någonsin så ni måste köpa 50% mer metall från DR Kongo för att möta efterfrågan från era kunder. Det finns inga andra företag eller gruvor att köpa från. Vilket är MobilAB:s ansvar nu när du har den här informationen?

(Till läraren: Enligt FNs vägledande principer så bidrar du, eller till och med orsakar skada, speciellt när ni ökar beställningarna trots att vetenskapen om de lokala förhållandena.)

c) Ni blir nu uppringda av en kund som undrar varför ni fortsätter beställa mineraler från gruvan trots att kränkningar av mänskliga rättigheter är kända. Kunden har kontaktat en granskande journalist för att publicera en artikel imorgon som kommer att få uppmärksamhet i media. Ni beslutar att ta fram ett uttalande som ska publiceras i morgondagens tidning. Vad skriver ni? (max en halv A4) Börja så här:

»Vi på MobilAB har beslutat att....«

5. Avsluta med att låta grupperna läsa upp sina uttalanden för varandra eller hela klassen. Be dem sedan titta på organisationen Fairphone och se hur de arbetar med hållbarhet.

Tips! Fortsätt gärna med övningen »Företagens hållbarhetsarbete«

Vad är Fairphone?

Fairphone började som en kampanj för att höja kunskapen om mineraler från konfliktområden. Några år senare blev kampanjen till ett företag som genom att tillverka egna telefoner vill visa att det går att göra det etiskt. Företaget säljer även reservdelar till sina telefoner på sin hemsida, så man ska slippa köpa en helt ny om något går sönder. Kolla gärna in Fairphones hemsida för att se hur de jobbar: www.fairphone.com

Var ligger ansvaret?

RAPPORT: Far from reality

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/80_kongo_enkelsidor-1.pdf

SYFTE: Få kunskap om företags ansvar att respektera mänskliga rättigheter.

TID: 60 min

METOD: Introducerande diskussion.

1. Be eleverna lista fem rättigheter som de har. Skriv upp förslagen på tavlan.
2. Fråga vem som har ansvaret för att mänskliga rättigheter skyddas och respekteras. Be eleverna resonera. Om de behöver stöd ger du dem kategorierna; stater, civila samhället och företag. Var ligger ansvaret?
3. Läs texten nedan för dina elever och diskutera dilemmat:

»Ni arbetar i en stor kedja med IT-produkter och får reda på att de som arbetar i gruvorna som utvinna nödvändiga metaller för era produkter har mycket dåliga arbetsförhållanden. Genom en rapport från Swedwatch har ni fått reda på att det förekommit sexuella trakasserier bland anställda i en av gruvorna ni handlar med. Dessutom ligger gruvan i ett konfliktområde och oförsiktig handel bidrar till att konflikten förvärras. Ni samlar företagsledningen för att diskutera problemet och får olika perspektiv från era kollegor:

- Er kommunikationschef tycker att det är en varumärkesrisk, vilket kan få negativa effekter på er försäljning.
- Er jurist hävdar att det är en laglig risk, att ni kan bli åtalade.
- Er ekonomichef säger att det framför allt är en ekonomisk risk eftersom många som investerat i bolaget kan komma att vilja flytta sina pengar, något som skulle äventyra era planer att växa som företag.
- Det är framför allt en risk att mänskliga rättigheter kränks, dvs att människor skadas.
- Vilket perspektiv är rätt?
- Samla ett eller flera argument varför varje svar kan vara korrekt.
- Diskutera orsaker och lösningar på problemet. Hur ska ni som företag ta ansvar?

TIPS! Fortsätt gärna med övningen »MobilAB:s ledning«

Företagens hållbarhetsarbete

RAPPORT: Trapped in the kitchen of the world

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf

SYFTE: Få kunskap om hur företag hanterar och kommunicerar i frågor kring ansvar och mänskliga rättigheter.

TID: 60 min

METOD: Titta på innehållet i företags hållbarhetsredovisningar och se hur de skriver om mänskliga rättigheter.

1. Börja med att ta del av Swedwatchs lista över vanliga kränkningar av mänskliga rättigheter som drabbar migrantarbetare i Thailands kycklingindustri. (översatt från engelska)

- Dåliga löner
- Påtvingad övertid utan korrekt kompensation
- Konfiskerade id-handlingar och arbetstillstånd
- Farliga arbetsförhållanden utan säkerhet
- Olagliga löneavdrag
- Ekonomisk utpressning från poliser
- Ingen socialförsäkring från arbetsgivaren
- Ingen sjukersättning
- Fysiskt och verbalt våld
- Inget anställningskontrakt
- Barnarbete
- Orättvis eller ingen kompensation för arbetsrelaterade olyckor

(Källa: sid 17 www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf)

2. Visa ICA Gruppen som ett exempel på hur företag kommunicerar om risker och möjligheter med att arbeta med mänskliga rättigheter. Diskutera hur ni tycker att företaget resonerar.

Risk

»Om ICA Gruppen inte har förtroende för sitt hållbarhetsarbete, till exempel till följd av brister avseende märkning av varor, hantering av varor i butik, oförmåga att hantera livsmedelslarm, tvivelaktiga arbetsförhållanden hos leverantörer eller oförmåga att undvika hälsopåverkande ämnen, kan förtroendet, resultatet samt ICA Gruppens attraktionskraft som arbetsgivare påverkas negativt.«

Möjlighet

»Om ICA Gruppen i större utsträckning än konkurrenterna kan möta kundernas efterfrågan på såväl insyn, matsäkerhet, ursprungsmärkning och mänskliga rättigheter som miljöanpassade och hälsosamma produkter, kan förtroendet hos kunder och omvärld stärkas. Att koncernen har ett väl utvecklat hållbarhetsarbete gör också ICA Gruppen mer intressant för nya och befintliga medarbetare.«

3. Be eleverna arbeta i par och gör en kort videofilm (max 5 min) med sina mobiltelefoner där de berättar om:
 - Minst ett gott exempel på hur företag försöker arbeta för mänskliga rättigheter
 - Ge också er personliga åsikt om hur ni tror att företagen tänker när det gäller mänskliga rättigheter.

Förslag på hållbarhetsredovisningar att titta på:

- ICA www.icagruppen.se/arsredovisning/arsredovisning2017/globalassets/annual-reportpdf/20180305/ica_gruppen_ar2017_sve.pdf#page=18
- Axfood <https://mb.cision.com/Main/1306/2456707/795196.pdf>
- Max hamburgare www.max.se/sv/Ansvar/hallbarhetsrapporter
- KFC www.kfc.nu/om-oss/tillagat-for-hand

På engelska

- Tony Choclonely <https://tonyschoclonely.com/us/en>

4. Avsluta med att sätta eleverna i tvärgrupper och låt dem ta del av varandras videofilmer.

MatRätt

RAPPORT: Trapped in the kitchen of the world (2015)

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf

SYFTE: Få kunskap om migrantarbetarnas situation inom kycklingindustrin i Thailand

TID: 90 min + hemuppgift

METOD: Läs ett utdrag ut Swedwatch rapport på engelska, diskutera mänskliga rättigheter. Undersök varifrån kycklingen kommer ifrån i en matbutik. (Delvis på engelska, gör gärna övningen i kombination SO/engelska.)

1. Läs för dina elever:

Thailand är en av världens största producenter av kycklingkött. 2014 skeppades över 270 000 ton kycklingkött från Thailand till EU. Samma år var ca 13% av Sveriges importerade kycklingkött från Thailand. Många av de som arbetar inom kycklingindustrin i Thailand är migranter från de fattigare grannländerna Kambodja och Myanmar. Totalt finns uppskattningsvis över tre miljoner migrantarbetare i Thailand och många av dem lever under svåra förhållanden. I Swedwatches rapport »Trapped in the kitchen of the world« kommer man fram till följande dystra slutsats:

»Intervjuerna med 98 migrantarbetare från sex olika fabriker i Thailand visar att allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och arbetsrätt är vanligt i landets kycklingindustri.« (översatt från engelska)

2. Be eleverna besvara följande frågor:

A) Låt dina elever tillsammans komma fram till hur många kilo kött hela klassen ätit den senaste veckan och året. Ungefär hur stor del är kycklingkött? (Se om ni kan hitta statistik om köttkonsumtion, t ex jordbruksverket har data om detta.)

B) Vet ni varifrån kycklingen ni äter kommer ifrån? (Fördjupning: ta reda på vad er skola/kommun har för regler och krav vad gäller inköp av kyckling.)

3. Låt eleverna läsa sammanfattningen nedan från Swedwatches rapport »Trapped in the kitchen of the world« (på engelska). Medan de läser ska de stryka under 15 nya ord/glosor som de inte tidigare kunde och ta reda på vad de betyder.

»During recent years the critical situation for migrant workers in Thailand's labour intensive sectors has been exposed by reports from human rights organisations and the international media. Companies that act in an environment where human rights are not respected must be aware of that context and understand if and how their activities directly cause, contribute or link to corporations and contexts where adverse impacts on human rights occur.

According to these fundamental mechanisms of the UN Guiding Principles on business and human rights (the UNGPs), companies have the responsibility to analyse specific adverse human rights impacts linked to their business, and act to mitigate those.

The Swedish food sector has sourced poultry products from Thailand at least since the late 1990s. As long term partners with the Thai market, many Swedish stakeholders have had the opportunity to contribute to improved social and working conditions, in an environment where workers have weak legal protection, are harassed for claiming their rights and fall victims to oppressive employers and corrupt officials. However, this report shows that with poor due diligence on human rights or requirements including social criteria, Swedish stakeholders have failed in taking their responsibilities for many years.

The interviews with 98 migrant workers at six different factories in Thailand indicate that severe violations of human and labour rights are frequent in the nation's poultry industry. As migrant workers, the interviewees represent a group at the bottom of Thailand's pyramid of labour. At all factories included in the field study, testimonies of the workers indicate circumstances defined as debt bondage by the standards of the ILO. Confiscation of personal documents, debt due to excessive recruitment costs and illegal salary deductions are factors contributing to restrictions of the workers' freedom. Extortion by corrupt police and other officials is a daily risk for many migrant workers who cannot show valid papers.

At three of the factories, interviewed workers reported child labour, involving children as young as 14 years old. This would be in breach of Thai law as well as of ILO core conventions. Children is a vulnerable group, and as such prone to fall victims of exploitation. Swedish, as well as other foreign companies, trading with Thailand should prioritize children as a stakeholder group. This requires particular attention to safeguard their human rights.

The field study further reveals that various forms of discrimination of migrant workers occur in all factories included in the study. The number of testimonies show that violence carried out by brokers and supervisors are not isolated events. These are all violations not only of national laws but also of several international conventions. All together these forms of abuse put individual migrant workers in a state of desperation and entrapment.

In many cases the violations relate to the migrant workers' relationship to a broker or recruitment agency. With Thai industries' high demand for cheap labour these agencies and individuals have strong positions as traffickers of poor people desperate for a better life, looking for a possibility to send money to their families and children left behind in their homelands. Instead, many of them fall victims to exploitation, in the hands of brokers and employers, with no effective legal system to protect them.

According to Swedwatch's survey of the five biggest Swedish supermarket chains, one states that it has chosen to source poultry products from Thailand for its house brand products. Several of the same retailers carry products that contain Thai poultry under brands that are not their own. Swedwatch's research for this report shows that the EU legislation regarding indication of origin on processed food means that products labelled as having an EU country as origin, actually may come from third countries such as Thailand. This makes it near impossible to estimate the total volume of Thai poultry imported to the Swedish market annually.

With the launch of the Swedish government's National Action Plan for Business and Human Rights, Swedish companies and other stakeholders are pushed to include human rights consideration in their activities. The findings of Swedwatch's field study reveal that violations of migrant workers' rights are frequent in Thailand's poultry industry, in resemblance to other labour intensive sectors in the country. Swedish stakeholders linked to the supply chain should implement systems to assure that their suppliers at least follow national labour law. Importers and wholesalers should take their responsibility to conduct due diligence on adverse human rights impacts, and show with commitment and transparency how potential risks are identified and mitigated. It is time for Swedish companies and other stakeholders in the food industry to act in compliance with the UNGPs.«

(Utdrag från sid 52-54 i »Trapped in the kitchen in the world«, www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf)

Hemuppgift (max 1 A4):

- Ta reda på var kycklingen i din hembutik (där du/dina föräldrar ofta handlar) kommer ifrån. Glöm inte bort att undersöka fryst kyckling och färdigmat. Vilka länder finns representerade? Hittar du kyckling från Thailand? Är det tydligt var kycklingen kommer ifrån? Redovisa dina resultat skriftligt. Ta också kort på produkten med din telefon.
- Berätta för minst tre personer i din omgivning, familj eller vänner, om kycklingindustrin i Thailand. Redovisa skriftligt vilka du berättade för och hur de reagerade.
- Slutligen, ge tre förslag på hur kycklingindustrin kan bli mer hållbar och rättvis. Läs gärna Swedwatches rekommendationer på sida 54-56 i rapporten: www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf

Läxgenomgång:

- Samtala med hela klassen kring vad de upptäckte i sina butiksundersökningar. Vad är helhetsbilden? Varifrån kommer kycklingen i våra butiker? Skiljer det sig åt mellan olika butiker?
- Vilka pratade ni med och hur reagerade de?
- Vilka tre förslag på förbättringar vill ni ge till era respektive hembutiker?

Efter Swedwatchs rapport har flera livsmedelsföretag tagit viktiga steg för att förbättra villkoren för migrantarbetarna i Thailands kycklingindustri. De har upprättat dialog med lokala organisationer som arbetar för migrantarbetares rättigheter i Thailand och gått ihop för att gemensamt försöka säkerställa att migrantarbetarnas rättigheter respekteras. Sveriges landsting och regioner har identifierat livsmedel som ett prioriterat riskområde för offentlig upphandling och en nationell handlingsplan har tagits fram.

Från fabrik till tallrik?

RAPPORT: Trapped in the kitchen of the world

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf

SYFTE: Att få insikt i produktionsstegen från fabrik till tallrik och reflektera över hur mat kan bli mer hållbar längs vägen.

TID: 60-90 min

METOD: Läs och göra en affisch (digitalt eller på stora papper) på hur mat kan bli mer hållbar i alla led.

Be eleverna ta del av mål 12 »Hållbar konsumtion och produktion«.

Här finner du en länk till mål och delmål:

www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-12-hallbar-konsumtion-och-produktion/

Läs också FN:s utvecklingsprogram (UNDP:s) tips om vad du som privatperson kan göra för att bidra till mål 12:

- Reducera. Återanvänd. Återvinn.
- Laga endast den mängd mat du tror att du äter, och låt eventuella rester bli matlådor.
- Frys färska råvaror och rester om du inte har möjlighet att äta dem innan bäst före-datum. Du sparar både mat och pengar!
- En stor mängd frukt och grönt går till spillo för att dess form, färg eller utseende inte ser »rätt« ut. Hjälp till att ändra trenden genom att köpa råvaror som ser lite »konstiga ut«.
- Kompostera. Kompostering av ditt matavfall kan minska klimatpåverkan och hjälper samtidigt naturen att ta tillvara på näringsämnen i avfallet.

- Köp så lite inplastade och förpackade varor som möjligt.
- Sträva efter att vara en smart konsument. Fall inte för marknadsföringsknep som leder dig till att köpa mer mat än du konsumerar, särskilt färskvaror med kort hållbarhet.
- Sluta använda plastpåsar. Ta med din egen tygpåse eller väska när du handlar och stöd förbudet av plastpåsar.
- Stöd företag och arbetsplatser som tänker och arbetar hållbart. Att arbeta hållbart innebär bl.a. att alla anställda har rättvisa villkor och att de metoder som används inte har en skadlig påverkan på miljön.

Källa: www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-12-hallbar-konsumtion-och-produktion

Dela upp klassen i par och låt dem göra en affisch med minst fem förslag på hur mat kan bli mer hållbar även för dem som tillverkar den, gärna A3 format eller ännu större. Förslagen ska leda till förbättringar i arbetsförhållanden. Rubriken är »Hållbar mat för alla: från fabrik till tallrik!« Be eleverna använda digitala eller egna bilder för att stärka sina presentationer. Låt dem sedan presentera sina affischer för ett annat par i klassen. Deras posters kan vara digitala, gjorda i t ex power point eller skapade på papper som collage (då behöver eleverna tillgång till tidningar och skrivare.) Utgå från aktörerna kycklingfabrik, svensk importör, svensk butik och konsument och skriv minst två förslag på hur varje aktör kan bli mer hållbar.

Eleverna kan ta intryck av UNDPs tips ovan och från Swedwatchs rekommendationer i rapporten Trapped in the kitchen of the world på sid 54-56, www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/11/76_thaikyckling_151123_ab.pdf

KYCKLINGFABRIK	SVENSK IMPORTÖR	SVENSK BUTIK	KONSUMENT
Förslag	Förslag	Förslag	Förslag
Förslag	Förslag	Förslag	Förslag

- Avsluta med att låta eleverna presentera sina affischer för varandra. Sätt upp alla affischer eller visa alla powerpointbilder.

Vad är Modern Slavery Act?

Situationen som arbetarna i kycklingfabrikerna befann sig kallas för skuldslaveri - en form av nutida slaveri. Storbritannien är unikt i EU genom att ha antagit en lag för att motverka nutida slaveri. Företag som omfattas av lagen ska varje år rapportera hur man arbetar mot slaveri och människohandel.

Ha kakan och äta den

RAPPORT: Silent approval

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2017/03/Silent-Approval-Borneo-full-report.pdf

SYFTE: Att få kunskap om negativa konsekvenser för människor, skogar och miljö från etablering och expansion av palmoljaplantager samt undersöka människors inställning till palmolja.

TID: 60 + 30 min

METOD: Läsa, lära ut, undersöka och sammanställa.

1. Läs texterna från Naturskyddsföreningens hemsida för dina elever för att ge en bakgrund till vad palmolja är:

Om Palmolja

»Palmolja utvinns ur oljepalmer, som odlas i stora plantager. Odlingarna finns framförallt i Indonesien och Malaysia. Indonesien är världens största exportör av palmolja och producerar 50 procent av all palmolja. Indonesien har uppskattningsvis 13,5 miljoner hektar oljepalmer och regeringen planerar att fördubbla arealen fram till år 2020. Det skulle motsvara en yta som är större än halva Sverige«

Svenska banker kopplas till skövling i Borneo

»Vad gör dina sparpengar i regnskogen? Ny granskning visar att sju av Sveriges största banker investerar miljarder i företag som kopplas till skövling av regnskog och kränkningar av ursprungsfolks rättigheter på Borneo – en ö som delas administrativt mellan Indonesien, Malaysia och Brunei. Trots att företagen bryter mot bankernas policys och FN:s riktlinjer gör bankerna inte tillräckligt för att använda sitt inflytande som ägare för att förbättra situationen.

Vår nya granskning visar att svenska bankers fonder investerar flera miljarder i företag som kopplas till kränkningar av urfolks rättigheter och skövling av regnskog på Borneo och samtidigt inte gör tillräckligt för att sätta press på de problematiska företagen. Rapporten Silent Approval visar på kopplingar till sju banker i Sverige: Danske Bank, Handelsbanken, Länsförsäkringar, Nordea, SEB, Skandia och Swedbank.

Alla sju banker investerar i flera av företagen men ingen av dem har agerat tillräckligt för att ta ansvar. Några av företagen hittades till och med i bankernas etiska fonder.«

(Källa: www.naturskyddsforeningen.se)

2. Ställ sedan frågan och låt eleverna resonera: I vilka av dessa produkter kan det finnas palmolja?

- Kakor
- Biobränsle
- Godis
- Läppstift
- Microvågspopcorn
- Tvål

(Svar: I alla produkter ovan.)

Visste ni?

Sedan december 2014 måste alla EU-länder ange vilket vegetabiliskt fett och vilken vegetabilisk olja som livsmedlet innehåller och i och med det blir det lite lättare att se vilka produkter som innehåller palmolja. Bakom de enorma landskapsförändrande plantagerna (som liknar en grön öken där inga andra grödor än oljepalmen kan växa) döljer sig skövling av regnskog med förlust av stora unika och oersättliga naturvärden, torvmarker som utdikas till plantager, och brott mot mänskliga rättigheter. Det är vanligt att det kemiska bekämpningsmedlet parakvat används på plantagerna, ett medel som är förbjudet inom EU eftersom det kan skada människors hälsa.

Vad är ett ursprungsfolk?

Det saknas en internationell definition av vad ett ursprungsfolk är, men FN understryker ursprungsfolks rätt att identifiera sig själva, med hänsyn till sina särskilda kulturer, seder och traditioner. Typiskt är att ursprungsfolk fanns innan kolonialtiden och har starka band till land och skog. Ursprungsfolk är minoriteter med egna sociala system, språk och kulturer. I internationell rätt ges ursprungsfolk rättigheter, till exempel till land, territorium och naturtillgångar.

3. Läs gemensamt utdrag från artikeln nedan från SVT:

Populära pepparkakor skövlar regnskogar

Palmoljan skördar stora mängder regnskogar. Trots det är många av bakverken nu i juletid gjorda med palmolja bland ingredienserna. Nyåkers pepparkakor marknadsför nu sina palmolfria produkter, men det mesta i deras sortiment innehåller palmolja, till exempel företagets pepparkakor.

– Vi har tagit fram palmfria produkter. Tyvärr är det väldigt dyrt. Vi kan inte baka med flytande fett, då hade vi gjort det. Vi behöver ett fast fett, annars måste vi tumma på kvalitén, säger Gabriella Lindqvist, kvalitetsansvarig vid Nyåkers pepparkakor.

De allra flesta mumsar i sig pepparkakorna under julen utan att titta närmare på innehållsförteckningen. Men för den som läser noggrant framgår det numera om det finns palmolja bland ingredienserna. Förutom i bakverk som pepparkakor finns också palmolja i chips, choklad och smink, biodiesel med mera. Problemet är att palmoljan skövlar enorma mängder skog i tropiska länder.

– Palmoljan i sig är inget problem, det är de storskaliga metoderna att avverka skog som är problemet. Skogarna avverkas i en rasande takt och marker dikas ut. Båda de här åtgärderna har ett stort klimatavtryck, och många djur har heller inget hem, säger Johanna Sandahl, ordförande i Naturskyddsföreningen.

Naturskyddsföreningen vill inte uppmana till bojkott eftersom att det också finns små hållbara odlingar som människor lever på. Däremot behöver rovdriften på palmoljan upphöra, anser Johanna Sandahl.

– Det behövs ett minskat tryck på den här produktionen. Hela systemet behöver städas upp. Det behövs lagar och regler som garanterar att den uthålliga produktionen fungerar.

Källa: www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/populara-pepparkakor-skovlar-regnskogar

4. Fördjupning, läs också:

Swedwatchs rapport »Silent approval« beskriver hur urbefolkningen på den Malaysiska delen av ön Borneo drivs undan till förmån för palmoljeindustrin. Be eleverna läsa den korta introducerande texten och citaten från rapporten nedan för att få en inblick i hur människor upplever situationen:

Over 370 million indigenous people live in 90 countries around the world. Of these, 60 million people depend almost entirely on forests for their livelihoods, and their traditional land and forests cover over 20 percent of the world's land surface. Indigenous communities engage in fishing, hunting and small-scale agriculture, and use wild forest products for food, medicines and building materials. Forest landscapes, specific sites and places, animals and plants are at the centre of many groups' cultures, religions and identities as indigenous peoples.

When Swedwatch interviewed members of the indigenous communities about the positive benefits of the oil palm plantation, they responded that the palm oil plantation had not improved their communities' lives and their income. On the contrary, the communities' standard of living is worse now than before the plantation was established on their land. When asked about employment opportunities on the palm oil plantation during peak production, the villagers responded that the company offered very low salaries,

which they could not survive on. The villagers also described how they had lost the traditional land where they used to grow fruit, vegetables and other crops to the plantation, and their access to wild game and forest foods was diminished.

»When our peoples' farmland, gardens and land were destroyed for the development of the plantation, that is when our freedom and our livelihoods turned from bad to worse«

5. Ge eleverna i uppgift att i grupp:
- Ta fram en kort informationstext om riskerna med palmolja. I några få meningar ska de summera hur människor, skog och miljö påverkas av etableringen och expansionen av palmoljeplantager.
 - Gå till en mataffär och ställa frågorna nedan till tio personer på väg in eller ut ur butiken. Resultatet från den lilla undersökningen ska presenteras som presentation eller kort rapport.
- A)** Känner du till problematiken med palmolja?
B) Vet du vad palmolja finns i för produkter?
C) Är du beredd att betala mer för produkter där produktionen skett på ett hållbart sätt?
D) Känner du till om dina pensions- och sparpengar kan vara investerade så att de stödjer palmoljeindustrin?

Ska ni åka?

RAPPORT: Shattered dreams

www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/75_dubai_lowres_new.pdf

SYFTE: Få kunskap om situationen för migrantarbetare i turistindustrin, med Förenade Arabemiraten som exempel (UAE på engelska), utifrån Swedwatchs rapport: »Shattered dreams – Migrant workers and rights violations in the Dubai tourism sector«.

TID: 120 min + fördjupning

METOD: Läsa, skriva och diskutera etiskt dilemma.

(Delvis på engelska, gör gärna övningen i kombination SO och engelska.)

1. Inled med att visa ett filmklipp om hållbar turism (3 min) <https://youtu.be/OJesmIVDGY4> och läs avsnittet om resande i Swedwatchs tidning »Vad kostar din tröja?«

Klippet tar upp tre perspektiv som är viktiga när man pratar om hållbart resande:

A) Ekologisk synvinkel: Skadas djur och natur?

B) Social synvinkel: Hur påverkas lokalbefolkningen?

C) Ekonomisk synvinkel: Hur mycket pengar kommer in och vad används pengarna till?

2. Presentera sedan följande etiska dilemma:

Din familj planerar att åka på långresa. Många charterbolag har resor till Förenade arabemiraten och beskriver fantastiska hotell i Dubai, Ras Al Khaimah, Abu Dhabi etc. Dina föräldrar vill boka genast då priserna är mycket bra just nu.

På Youtube har du sett en av dina favoriter berätta om hur hon reagerat på hur hotellpersonalen behandlats på en resa till Dubai. Samtidigt har du i skolan fått höra hur mänskliga rättigheter kränks i Förenade Arabemiraten när det

gäller arbetares rättigheter, jämställdhet och religionsfrihet. Hon berättar också hur man dumpar avfall direkt i havet. Hur agerar du nu? Sitt med en klasskompis och resonera utifrån dilemmat.

3. Be eleverna arbeta i par och undersöka:
Hur mycket du finner på charterbolagens hemsidor som tex Apollo, Tui och Ving om hur de arbetar med hotellens hållbarhet när det gäller den sociala synvinkeln: Hur påverkas lokalbefolkningen? Skriv ned tre saker som företagen säger att de gör och tre saker som ni saknar men tycker att de borde göra. Var källkritisk: kan man lita på hur företagen beskriver sin verksamhet?
4. Be eleverna läsa texten om Andrew nedan från Swedwatches rapport »Shattered dreams– Migrant workers and rights violations in the Dubai tourism sector« och besvara frågorna nedan. Länk till rapporten: www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/75_dubai_lowres_new.pdf på sidan 25

ANDREW'S STORY

» My name is Andrew and I am a Massai from the Rift valley in Kenya. I am the first born son in my family, but I had to quit my university education because I did not have the money. The pastor in my village is a much respected religious figure. He introduced me to a recruiting agent who promised me a well-paid job in Dubai. The agent showed me names and photographs of hundreds of people that she said she had helped earn big money. So I sold the land that I had inherited from my father.

Selling your land is a big taboo for us but I did it anyway because I made a calculation based on the contract I signed and thought that I would be able to buy the land back and still have money over to buy a house and for education – for me and even maybe for my sister. My dream was to become an important person in our community.

When I came to Dubai I was picked up at the airport by a man who took my passport and all my papers. He took me to the staffing company where they said that my contract was not valid because they did not know the agent who hired me. If I did not sign a new contract I would be sent home.

So I signed. I had no choice. My land was gone, and the only way to buy it back was to work here in Dubai. The company got me different jobs cleaning and parking cars. Then I ended up working as a steward at one of the big hotels. Every day I was picked up from the accommodation in a bus and driven to the hotel, where I entered through a side door.

A foreman from the staffing company told me what to do, I never talked to the hotel foremen. I worked from seven in the morning to seven in the evening

and had to stand up the whole time. I could not go on a break and could not take the days off that were my right, according to the contract.

I had to get up and take the bus at five in the morning. The bus brought our staff to many different locations so the trip takes hours. After work I have to wait for the bus for maybe an hour and sometimes I don't get back until one or two at night.

At the accommodation we are free to come and go as we like. But who has the energy after a day like that? After a month I asked to be transferred to another hotel. I cannot survive working like this. But my family is depending on the money I send home. There is nothing wrong with bringing people here to work. But it is not right to treat people like this. If I had known this would happen I would not have sold my land. It is impossible for me to come home empty handed.«

Be eleverna svara på frågorna i par:

- Varför upplever Andrew hopplöshet?
- Ungefär hur många timmar i veckan arbetar Andrew? (jämför med 40 tim i veckan i Sverige)
- Hur skulle du agera i Andrews situation? Hur kan han hitta en väg ut?

Fördjupning:

Be eleverna läsa de sista två kapitlen, Analysis and Conclusion och Recommendations to the companies i rapporten Shattered dreams på sida 31–35 (på engelska). www.swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/75_dubai_lowres_new.pdf

Arbeta i par och skriv kort, max en halv A4, på svenska.

- Hur tycker ni att de svenska charterbolagen agerar i förhållande till FNs principer för företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna? Principerna säger att:

»Företag ska ... undvika att kränka andras mänskliga rättigheter och bör åtgärda en negativ påverkan på mänskliga rättigheter som de är inblandade i.« Företag ska också förhindra negativ påverkan på mänskliga rättigheter även där de inte har direkt påverkan, dvs förhållandet svenska reseföretag har till personalen på hotellen i Förenade Arabemiraten.